

מערך שיעור לטו בשבט, אדם ואדמה, כיתה א'

רשות הרבים

ואחריות האדם לסביבתו הקרובה

למורה:

שיעור זה מהווה פתיחה לנושא החודשי שיעסוק באחריות חברתית וסביבתית. המערך עוסק ביחסי הגומלין בין רשות היחיד ורשות הרבים. באחריות על רכוש בהקשרים של השבת אבידה, ונדליזם, בהקשר של שמירה על איכות הסביבה ועוד (ולא באחריות חברתית לסייע לחלש וכדו').

בשיעור זה נדון בקשר שבין האדם וסביבתו, נבחן מהי סביבת המחיה שלנו ומהי האחריות שלנו כלפיה, תוך כדי עמידה על ההבדל בין רשות היחיד ורשות הרבים.

- חשוב מאד להשתמש במונחים רשות היחיד (רשות היחיד) ורשות הרבים.
- כדי שההבדלים יובהרו ותובהר משמעות הדאגה גם לרשות הרבים, כדאי לתת לתלמידים את מלוא האפשרויות להביא דוגמאות מחיי היומיום.

חלק א': רשות הרבים ורשות היחיד

מהלך:

- האזנה לסיפור ודיון
- מושגי יסוד לשיעור
- משחק להפנמת המושגים
- פעילות מיון בהתאם למושגים שנלמדו
- דיון סיכום

נשוחח:

- מה דעתכם על האופן בו סידר איתמר את החדר פעם הראשונה?
- איך אתם מסדרים את החדר שלכם?
- אבא של איתמר אומר לו שגם המסדרון, חדר המדרגות ורחוב שלו-האם אתם מסכימים איתו, למה?

1. נקרא סיפור:

החוצה / מאת: רינת פרימו

- [להאזנה לסיפור](#)
- [רינת פרימו מספרת למה כתבה את הסיפור](#)

נשוחח:

- אלו מהמקומות המוזכרים בסיפור "החוצה" הם רשות הרבים?
- אלו מהמקומות המוזכרים בסיפור "החוצה" הם רשות היחיד?

2. מושגים:

בין רשות הרבים לרשות היחיד

נסביר:

רשות הרבים - שטח ציבורי שאין עליו בעלות פרטית והוא עומד לשימוש כלל הציבור. לדוגמא חורשה, חוף ים.

רשות היחיד - שטח פרטי השייך לאדם מסויים או לקבוצה, כמו בית פרטי או מחסן.

עזרים:

- חישוקים כמספר הילדים
(אפשר להחליף בגירים ולשחק
בחצר)

3. משחק:

בין רשות הרבים לרשות היחיד

משחק:

”ים יבשה של רשויות” כדי להפנים את המושגים:

נחלק לכל ילד חישוק, ונסתדר במרחב.

משחק את משחק ”ים יבשה” המוכר והידוע, בשינוי.

כשנכריז:

רשות היחיד – צריך לעמוד בתוך החישוק

כשנכריז:

רשות הרבים – צריך לעמוד מחוץ לחישוק

4. מיון:

מה יש ברשות הרבים וברשות היחיד

נמין חפצים ומקומות – לפי שייכותם
לרשות הרבים / יחיד:

- נפרוש על הרצפה דפים עם 2 הכותרות-
"רשות הרבים" ו"רשות היחיד".
- נחלק לכל זוג ילדים 2 איורים
- הילדים ימיינו את החפצים והמקומות
(האיורים) לפי הטבלה שעל הרצפה.
- הילדים ינמקו את המיון שלהם

עזרים:

- נספח להדפסה (בסוף מצגת זו)
עם איורים וכותרות

5. נשוחח:

אחריות היחיד ברשות הרבים

נשוחח:

- האם יש לכם חפצים אישיים? האם בכיתה יש לכם חפצים אישיים?
- האם אתם מרגישים את אותו תחושה, כלפי החפצים האישיים שלכם והחפצים שאתם משתמשים בהם בכיתה?
- מהי הסביבה שלכם – החדר, הבית, הכיתה, השכונה, העיר וכו'?
- האם יש לכם אחריות כלשהי על החפצים בסביבות השונות?
- האם יש הבדל בין האחריות שלכם לחפצים ולמרחב הפרטיים שלכם לעומת החפצים בכיתה ובשכונה?
- האם יש לכם אחריות על ניקיון הרחוב?

חלק ב': אחריות הפרט לרשות הרבים

מהלך:

- קריאת מדרש ודיון
- המחזה להפנמה וחזרה
- קריאה ליוזמה

לשון המדרש:

שנו – למדו

יסקל – סיקול היא פעולה בה מפנים אבנים משטח אדמה

ריקה – פרחח

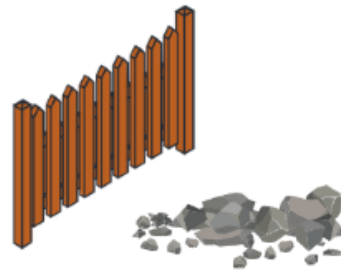
לימים – כעבור תקופה

נבין את הסיפור:

- מה ציוו חכמים?
- למה ומתי מסקלים אבנים משדה?
- מדוע לדעתכם מכנה החסיד את המסקל "ריקה"?
- מה גרם לאיש בסיפור להיזכר בדברי החסיד?

נצייר במחברת את המתרחש בסיפור:

- רשות היחיד (השדה) ורשות הרבים (המעבר מחוץ לשדה). מה מפריד ביניהן?
- נצייר את האבנים שסוקלו. היכן נצייר אותן?

1. מדרש

אחריות הפרט לרשות הרבים

נקרא את המדרש:

”שנו חכמים: 'לא יסקל אדם מרשותו לרשות הרבים'.

מעשה באדם אחד שהיה מסקל מרשותו לרשות הרבים.

מִצָּאוֹ חֲסִיד אֶחָד, אָמַר לוֹ: ”רִיקָה, מִפְּנֵי מָה אַתָּה מִסְקֵל מִרְשׁוֹת שְׂאִינָה שֶׁלְךָ לִרְשׁוֹת שֶׁלְךָ?”

לגלג עליו (אותו האיש המסקל).

לימים נצטרך(האיש המסקל) למכור את שדהו, היה מהלך באותה רשות הרבים ונכשל באותן אבנים.

אמר: ”יפה אמר לי אותו חסיד 'מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך לרשות שלך'”

(תלמוד בבלי, מסכת בבא קמא, דף נ, עמוד ב)

2. המחזה:

”לא יסקל אדם מרשותו לרשות הרבים”

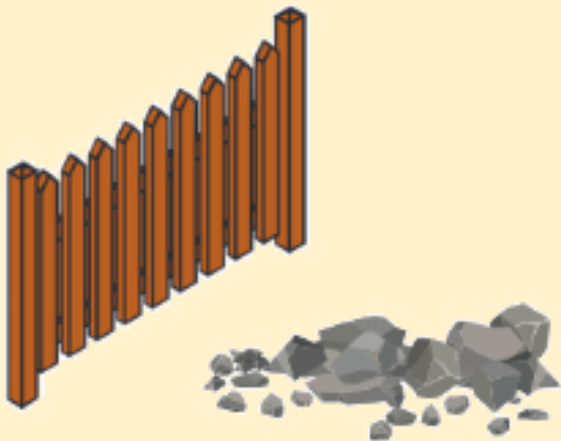
נמחז את המדרש ונמחז סיפורים נוספים להפנמת הרעיון

א. נבחר 2 ילדים להמחזת המדרש

ב. נחלק את הכיתה לקבוצות ונזמין אותם להמציא סיפורים בעלי אותו מוסר השכל להמחזם בפני הכיתה.

דוגמאות לסיפורים מחיי היומיום של הילדים:

- ילד שהשאיר ילקוט במעבר בכיתה- ומעד ביציאה להפסקה
- ילדה שזרקה מסטיק מהחלון ולאחר מכן דרכה עליו כשיצאה לחצר

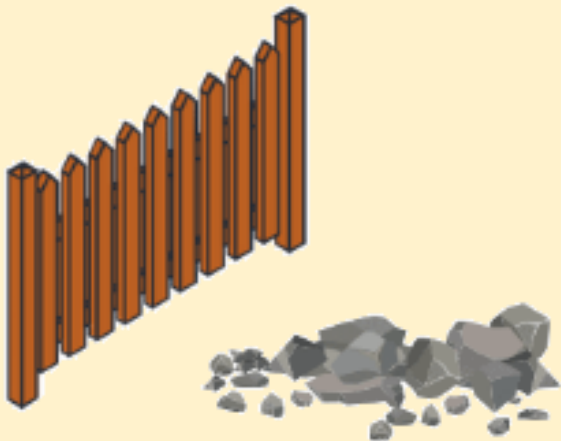
2. קריאה ליוזמה:

אחריות התלמידים ברשות הרבים

נציע לילדים לקחת אחריות על רשות רבים שהם חלק ממנה – בכיתה, בבית הספר או בקהילה:

לדוגמה:

- אמנה כיתתית לשמירה על רשות הרבים הכיתתית (לא להשאיר תיק במעבר, שימוש בציוד משותף – משחקים וכד, שמירה על ציוד בית ספרי וכיוב)
- ליצור טבלת חלוקת אחריות ניקיון החצר בין כיתות בית הספר, נאמני ספריית בית הספר..
- יזמה לשיפור פני רשות הרבים בשכונה – מפגש כיתתי לניקיון חורשה, פארק וכדומה

לסיכום

האדם הוא חלק מהמקום בו הוא חי, חלק מהסביבות הרבות שלהן הוא שותף. רשות היחיד יכולה להשתנות (למשל אדם עובר דירה, הכיתות מתחלפות), אך רשות הרבים נשארת תמיד שייכת לכולם ועל כן כולם חייבים לשמור עליה.

נספח להדפסה לחלק א'

- כותרות
- חפצים
- מקומות

רשונות

הרביים

רשומת

היחיד

